

Datum
2020-08-27
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2020-10054

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Bakomliggande orsaker till kostnadsutvecklingen och budgetavvikelsen inom arbetsmarknads- och socialnämnden STK-2020-438

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden välkomnar den rapport som stadskontoret har skickat på remiss. Rapporten innehåller en bred och detaljerad kartläggning av nämndens kostnader för ekonomiskt bistånd och av Malmös befolkning jämfört med liknande kommuner.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar i stort de slutsatser som dras i utredningen och i remissvaret belyser nämnden områden som nämnden bedömer är av vikt och som kompletterar stadskontorets utredning

Nämndens och förvaltningens utvecklingsarbete: Nämnden och förvaltningen har, sedan de bildades i maj 2017, satt igång ett omfattande utvecklingsarbete, bland annat via ny organisering av förvaltningen, fokus på ekonomistyrningsfrågor samt mer specifikt inom området arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd utifrån nämndens och förvaltningens uppdrag.

Förvaltningen har sedan 2017 arbetat aktivt med att utveckla ett mer likvärdigt arbetssätt, styrning och kontroll inom ekonomiskt bistånd och kommer att fortsätta med detta arbete under 2020 och framåt.

Påverkansfaktorer i omvärlden: En stor befolkningstillväxt och en ökning av antalet invånare som behöver stöd och hjälp innebär utmaningar för kapaciteten inom verksamheter som vuxenutbildning, Arbetsförmedlingen och socialtjänst.

Sysselsättningsnivån och arbetslösheten i Malmö påverkar antalet hushåll som har behov att ansöka om ekonomiskt bistånd. En kombination av fler arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden, en lägre sysselsättningsgrad och förändrad näringslivsstruktur har lett till stora utmaningar på Malmös arbetsmarknad.

Samarbeten i staden: Nämnden vill också betona vikten av att staden fortsätter att satsa på utbildning för att öka antalet barn som blir behöriga till gymnasiet, fullföljer gymnasiet och

väljer att fortsätta studera efteråt. Ett nära samarbete mellan skolnämnderna, kommunstyrelsen och arbetsmarknads- och socialnämnden kommer att fortsätta och bedöms vara nödvändiga med målsättningen att göra gemensamma analyser och prioriteringar framåt.

Yttrande

Inledning

Stadskontoret har, på uppdrag av kommunstyrelsen, utrett de bakomliggande orsakerna till kostnadsutvecklingen och budgetavvikelseerna inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Arbetet har gjorts i samarbete med arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden delar de slutsatser som dras i utredningen på en övergripande nivå och har valt att inte kommentera varje slutsats i rapporten. I remissvaret belyser nämnden områden som nämnden bedömer är av vikt och som kompletterar föreliggande rapport.

Rapporten gör en detaljerad kartläggning av nämndens kostnader för ekonomiskt bistånd och av Malmös befolkning jämfört med liknande kommuner.

Vissa nyckeltal och jämförelser kommer förvaltningen att använda i sin uppföljning av verksamhetens resultat framöver. Rapporten är en värdefull input i nämndens fortsatta arbete mot ännu bättre kostnadskontroll.

Yttrandet börjar med att beskriva nämndens och förvaltningens utvecklingsarbete, organisering och styrning generellt och mer specifikt inom verksamhetsområdet arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd. Sedan följer ett avsnitt där några påverkansfaktorer i omvärlden tas upp och belyses ytterligare och slutligen vill nämnden lyfta några samarbeten som är viktiga för att lyckas med de gemensamma uppdragen och utmaningarna som finns på området.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens utvecklingsarbete

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bildades den 1 maj 2017. Ett av syftena med omorganisationen var att säkerställa likvärdigheten för de Malmöbor som har behov av insatser från socialtjänsten.

Under de första två åren arbetade förvaltningen med att kartlägga och analysera verksamheten, identifiera utvecklingsområden och samordna arbetet inom förvaltningen för att skapa en likvärdig service till Malmöborna samt att bedriva en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet.

Under hösten 2018 tog förvaltningsledningen fram en färdplan som beskriver förvaltningens väg mot en gemensam målbild för år 2023. Målbilden är att förvaltningens aktiva utvecklingsarbete med kärnuppdraget, har bidragit till att bygga Malmö mer helt och mer hållbart. I färdplanen ingår

också att förvaltningen ska skapa en mer resurseffektiv verksamhet, bland annat genom att arbeta med digitalisering, förenkla och förbättra administrativa uppgifter.

Under hösten 2019 påbörjades arbetet med att organisera om förvaltningen i syfte att skapa en mer resurseffektiv och likvärdig verksamhet.

Utvecklingsarbetet inom verksamhetsområdet arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd beskrivs i mer detalj senare i detta avsnitt.

Ny organisering 2020

Den 1 juli 2020 trädde förvaltningens nya organisering i kraft. Den övergripande organisationsstrukturen innehåller tre verksamhetsområden som är knutna till de tre största utmaningarna i förvaltningen – arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd, individ och familj samt boende, tillsyn och service.

Uppdraget att fler försörjningsstödstagare ska bli självförsörjande är ett tydligt uttalat mål för verksamhetsområdet arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd, såväl i Kommunfullmäktiges mål samt i nämndsbudget och i förvaltningen.

Med en förändrad ledningsorganisation och tydligare styrning och ledning ökar förvaltningen sin förmåga till ytterligare uppföljning, analys och kontroll över verksamheterna i förvaltningen och kan därmed lättare prioritera satsningar för redan identifierade och kommande utmaningar.

Målet med den nya organiseringen är att:

- säkerställa att de malmöbor som har behov av insatser från socialtjänsten erbjuds tidiga, samordnade insatser samt insatser när behov och rätt till bistånd uppstått
- utveckla arbetssätt och insatser som gynnar dem förvaltningen är till för och är likvärdiga oavsett vart i staden man bor
- skapa förutsättningar för socialt arbete nära brukarna
- ha en effektivare verksamhet, som är i balans med den budgetram som är tilldelad. En ny resursfördelning bidrar bättre till helhetsuppdraget för förvaltningens målgrupper eftersom den utgår från verksamhetsområde istället för geografi.
- säkerställa en tydligare styrning och ledning av verksamheten. Mandat, ansvar och befogenheter tydliggörs genom helhetsansvar för uppdrag, planering, genomförande och uppföljning av verksamheten. Genom att knyta budgetansvar och mandat att fatta beslut till verksamhetsområden blir det tydligare vem som ansvarar för beslut och lättare att knyta resurser till de satsningar som behöver göras.

Utvecklingsarbete inom verksamhetsområdet arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd

Sedan förvaltningen bildades har utmaningen att fler Malmöbor ska bli självförsörjande prioriterats högt. 2018 fattade arbetsmarknads- och socialnämnden beslut om principen om *arbete först*.

Principen innebär att egen försörjning genom arbete är den primära målbilden i förvaltningens möten med Malmöbor i behov av ekonomiskt bistånd. Verksamheterna utgår från att alla kan med rätt stöd och i enlighet med nämndens riktlinjer för ekonomiskt bistånd finns det en skyldighet att delta i aktiviteter.

Intern och extern samverkan

År 2018 infördes en ny process för att anvisa personer som beviljats ekonomiskt bistånd till en arbetsmarknadsplanering. Nya hushåll som ansöker om ekonomiskt bistånd erbjuds ett inskrivningssamtal på arbetsmarknadsavdelningen.

Förvaltningen säkerställer individuella planering där brukarna ges samordnade parallella insatser från socialtjänsten och arbetsmarknadsavdelningen. Socialsekreterarna har tätare kontakt med biståndssökande personer och en tydlighet avseende stöd till, och förväntan på, framtida egen försörjning genom arbete.

Inom arbetsmarknadsavdelningen genomfördes under 2019 en omorganisation för att kunna erbjuda bättre kontinuitet, individuellt anpassade kedjor av insatser samt tät coachning och uppföljning av deltagare.

Antalet inskrivna i arbetsmarknadsinsatser har ökat från 4 151 år 2017 till 6 439 personer år 2019, en ökning med 55 procent under de senaste tre åren.

Samtidigt som *antalet* inskrivna ökat kraftigt har *andelen* som avslutas till arbete och studier, som framgår av stadskontorets utredning, ökat under perioden 2016-2018 (se sid. 63). Även under 2019 fortsatte trenden och 32,1 procent avslutades till arbete eller studier.

Ökningen sker samtidigt som Arbetsförmedlingens statistik visar att 30 procent färre arbetssökande i Malmö fick jobb under 2019 jämfört med 2018.

Under perioden januari 2018 till juni 2020 minskade även antalet deltagarperioder hos arbetsförmedlingen succesivt. Färre beslut om anställningsstöd (-28 procent), arbetspraktik (-68 procent) och förberedande insatser (-53 %) innebär sannolikt att färre personer har erhållit aktivitetsstöd, vilket bedöms leda till ökat försörjningsstöd.

Under inledningen av 2019 beslutade regeringen att avsluta den arbetsmarknadspolitiska insatsen extratjänster vilket hade en negativ påverkan på arbetsmarknadsavdelningens resultat och på nämndens kostnader för försörjningsstöd.

Långvarigt ekonomiskt bistånd

Inom verksamheten för ekonomiskt bistånd pågår ett utvecklingsarbete kring hushåll med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Förvaltningen deltar i SKR:s utvecklingsprojekt för att bryta långvarigt biståndsmottagande.

Sedan 2017 har arbetssättet *Hela Familjen 2.0* implementerats i organisationen och ett förstärkt arbetssätt utvecklats som innebär att Malmöbon i betydligt högre utsträckning än tidigare får möjlighet till ett personligt möte med sin socialsekreterare varje månad.

Digitalisering

Hösten 2018 påbörjade arbetsmarknads- och socialförvaltningen ett omfattande arbete med digitalisering inom ekonomiskt bistånd.

Syftet med att digitalisera processen är att effektivisera administrationen för att få tid att arbeta med socialt förändringsarbete, men också om att förbättra servicen för medborgarna, öka likvärdigheten i beslut och ge socialsekreterarna tillgång till moderna, digitala verktyg.

Tre av fyra delprojekt har levererats och arbetet med det fjärde pågår under resten av 2020. Delprojekten är:

1. Vidareutveckla e-tjänsten *Ekonomiskt bistånd – Följ ditt ärende*
2. Implementera nytt webbaserat användargränssnitt *Lifecare*
3. Utveckla e-tjänsten *Ekonomiskt bistånd – Ansökan om fortsatt ekonomiskt bistånd*. Tjänsten lanserades i april 2020.
4. Automatisera delar av handläggningen. Pågår året ut.

Utveckling under 2020

Förvaltningen genomför två nya åtgärder kopplade till arbetsmarknadsinsatser: ett nytt koncept för *Malmökraften* som kommer att arbeta med båda parter i hushållet när en vuxen är aktuell i projektet samt en produktionsökning avseende personer till arbetsmarknadsutbildning eller insatser som ger den enskilde rätt till aktivitetsstöd.

Dessa åtgärder ger en helårseffekt på 9-12 miljoner kronor på sikt.

Samverkan med Arbetsförmedlingen

Att de som uppbär försörjningsstöd är inskrivna på Arbetsförmedlingen är viktigt, då Arbetsförmedlingen förfogar över ett antal statliga arbetsmarknadspolitiska insatser och program som utgör viktiga komponenter i deltagarens väg till självförsörjning.

Inskrivningen är också viktig utifrån att deltagaresättning utgår vid deltagande i Arbetsförmedlingens insatser och program, vilket bidrar till deltagarens försörjning och minskar behovet av försörjningsstöd.

Förvaltningen arbetar nära tillsammans med Arbetsförmedlingen bland annat genom samlokalisering i Arbetsförmedlingens lokaler för gruppen unga vuxna och genom projektet *Malmökraften*.

Den parallella inskrivningen på arbetsmarknadsavdelningen och Arbetsförmedlingen innebär att planeringen för de gemensamma deltagarna/arbetsökande löpande samordnas och koordineras.

Arbetsmarknadssekreterarna är motorn i arbetet med den enskilde deltagarens planering och att arbetsmarknadssekreterarens arbete utgör en garant för att arbetssökande Malmöbor med försörjningsstöd ska nå en progression i planeringen mot arbete eller studier. Arbetet med deltagarna på arbetsmarknadsavdelningen har ett starkt fokus på att öka antalet Malmöbor som deltar i insatser via Arbetsförmedlingen med tillhörande aktivitetsstöd.

Process och styrdokument inom ekonomiskt bistånd

Förvaltningen har övergripande kärnprocesser som beskriver ett gemensamt arbetssätt utifrån verksamhetsområdena. Det finns en kärnprocess för ekonomiskt bistånd, med tillhörande rutiner som beskriver hur arbetet ska ske för att säkerställa kvaliteten i verksamheten.¹

Nämnden har beslutat om *Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt* som utgör ett ramverk för hur arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbete ska bedrivas effektivt och med kvalitet. Riktlinjerna utgår från lagar och andra dokument som reglerar kommunens arbete med stöd, utredning och insatser kopplat till ekonomiskt bistånd.

Riktlinjerna har reviderats under våren 2020. Revideringarna innebär, som gäller från och med den 1 september 2020, innebär bland annat:

- En betoning på att huvudmålet med socialtjänstens insatser är egen försörjning. Ändringarna innebär ett ytterligare förtydligande av att Malmöbor med ekonomiskt bistånd efter förmåga ska bidra till sin försörjning och att i de fall den enskilde avbryter sin planering mot egen försörjning kan ansökan om bistånd komma att avslås.
- Ett förtydligande kring skäligen boendekostnader i syfte att motverka att biståndet understödjer olagliga hyresrelationer, oskäligt höga andrahandshyror betalas, bistånd utgår till olika hushåll för samma lägenhet/hyra flera gånger, samt att oklarhet råder om hur många som bor i bostaden.
- En riktlinje för beräkning av inkomster vid ogiltig skolfrånvaro av barn och skolungdomar har tillkommit för att säkerställa likabehandling för de Malmöbor som på grund av barn och skolungdomars ogiltiga frånvaro mister inkomster i form av studiebidrag och socialförsäkringsförmåner.
- En reducering av den period då vuxna biståndstagare, med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd och då särskilda skäl har bedömts föreligga, kan beviljas försörjningsstöd utöver nämndens skyldighet för gymnasiestudier från tre år till en termin. Beslutet ligger i linje med lagstiftarens intentioner kring att vuxna studerande i första hand ska försörja sig genom samhällets studiestödssystem.

Vidare har förvaltningen en beslutad *Vägledning inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd* som fungerar som ett stöd för socialsekreterare vid bedömning om ekonomiskt bistånd. Vägledningen ska revideras i enlighet med riktlinjerna under hösten 2020.

¹ Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, Arbetsmarknads- och socialförvaltningen i Malmö stad, sid. 17.

Alla nya socialsekreterare deltar i förvaltningens introduktionsprogram och i arbetsplatsförlagd introduktion. Förvaltningen har sedan den bildades ökat chefstätheten och inrättat tjänsten förste socialsekreterare för att kunna erbjuda mer stöd och handledning till socialsekreterare.

Nyanställda inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen får en mycket begränsad delegation att fatta beslut i individärenden, till en början. Efter att ha genomgått en introduktion till arbetet får nyanställda vanligtvis full delegation inom fem till åtta månader. Det sista som socialsekreterarna får delegation på är oftast grundutredning.

Arbete mot misstänkt bidragsbrott och felaktiga utbetalningar

Stadsrevisionen granskade under 2019 förvaltningens arbete med ekonomiskt bistånd och identifierade ett antal utvecklingsområden varav bland annat förvaltningens arbete med att strukturerat uppmärksamma och hantera ärenden som rör misstänkta bidragsbrott var ett sådant område.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har ett pågående utvecklingsarbete i syfte att förebygga ekonomisk brottslighet i verksamheten. Arbetet syftar till att säkra en god kompetens bland förvaltningens medarbetare kring området misstänkta bidragsbrott för att säkerställa att dessa ärenden uppmärksammas och hanteras på ett enhetligt och korrekt sätt. Förvaltningen har under året inrättat särskilda tjänster för detta och de kommer inleda sitt arbete under hösten 2020.

Ärenden som rör misstänkta bidragsbrott ska tas emot, utredas och hanteras för att säkerställa god följsamhet till lagstiftningen (bidragsbrottslag och underrättelselag). Arbetet görs i samarbete med Försäkringskassan, polisen, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och tullen och beräknas ha en ekonomisk effekt om cirka 60-65 miljoner kronor under 2021 och framåt.

Kontrollmiljö inom ekonomiskt bistånd

Inom ramen för hur handläggning av ärenden om ekonomiskt bistånd ska genomföras, finns olika kontrollmoment i relation till brukaren. Det handlar i stor utsträckning om att säkerställa att förutsättningarna för rätt till bistånd är uppfyllda. Vissa av dessa moment kommer att automatiseras genom det digitaliseringsarbete som sker inom området ekonomiskt bistånd.

Inom ramen för digitaliseringsarbetet inom ekonomiskt bistånd har arbetsmarknads- och socialförvaltningen arbetat med ett förändrat arbetssätt samt strukturerat om kontrollsystemet. Enligt det nya kontrollsystemet kommer kontroller att göras vid nybesök och vid särskilda tillfällen under året (t.ex. inkomstdeklaration och kontroller av folkbokföringsregistret). Dessutom implementeras ett nytt arbetssätt för ekonomisk avstämning.

Arbetssättet innebär bland annat att varje socialsekreterare månadsvis ska träffa fem slumpvist utvalda hushåll för ekonomisk avstämning. Avstämningen sker på besök tillsammans med klienterna och syftet är säkra att brukaren ansöker om försörjningsstöd på rätt sätt samt för att se till att förvaltningen har tillräckligt med information för att fatta rätt beslut. Vid den ekonomiska avstämningen begärs underlag in samt kontrolleras och verifieras. Om underlagen är ofullständiga

kan brukaren få en kort tid på sig att komplettera. I det fall den ekonomiska avstämningen är bristande ska socialsekreteraren utreda om det är pga. missförstånd eller misstänkt bidragsbrott. Om beloppet som felar överstiger 300 kronor ska en fördjupad utredning leda fram till om en polisanmälan om bidragsbrott ska göras.²

Inom ramen för det förändrade arbetssättet inom ekonomiskt bistånd är det beslutat att egenkontroll³ kommer att utföras av sektionsscheferna. Sektionscheferna kommer att göra en avstämning per socialsekreterare, för att säkerställa att ekonomiska avstämningar har gjorts, vad som var utfallet av kontrollen samt om man följt rutinen efter att en brukare inte har fått en godkänd ekonomisk avstämning.⁴ I intern kontrollplan för 2020 ska denna egenkontroll granskas för att säkerställa följsamhet⁵.

Ekonomistyrning

Ett förslag till riktlinjer för ekonomisk styrning har tagits fram i samråd med stadskontoret och kommer att tas upp för beslut i nämnden i september. En ny resursfördelningsmodell implementerades i samband med internbudgeten 2020 och dokumentation tas fram.

Inom förvaltningen pågår ett arbete för att öka kompetensen inom ekonomistyrningsfrågor. En utbildning i ekonomi för förvaltningens chefer kommer att ske i oktober 2020 i samarbete med Kommunalekonomernas förening och stadskontoret.

Påverkansfaktorer i omvärlden

Befolkningsökning och kapacitet i verksamheten

Utredningen visar att befolkningstillväxten i Malmö stad har varit stor under de senaste 20 åren och att befolkningsstrukturen har förändrats. Befolkningstillväxten bland vuxna i arbetsför ålder (20-64 år) i Malmö sedan år 2000 var 50 procent högre än i den jämförbara kommun som hade näst störst ökning (Göteborg).

Utredningen utgår genomgående från att jämföra till exempel arbetslöshet, sysselsättningsgrad eller utbildningsnivåer i olika kommuner som andel av befolkningen.

När en kommun växer så mycket som Malmö stad innebär det att jämförelser som i *andelar* ibland döljer en utveckling i antal som är viktig att belysa. Det finns två tydliga exempel som arbetsmarknads- och socialnämnden vill lyfta fram:

² <https://cityofmalmo.omniacloud.net/komin/verksamhet/socialtjanst-och-socialt-arbete/ekonomiskt-bistand/forandrat-arbetsatt-for-ekonomisk-avstamning-och-strukturerat-kontrollsystem>

³ Egenkontroll är en systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten samt kontroll av att den bedrivs enligt fastställda processer och rutiner i enlighet med SoSFS 2011:9

⁴ <https://cityofmalmo.omniacloud.net/komin/verksamhet/socialtjanst-och-socialt-arbete/ekonomiskt-bistand/forandrat-arbetsatt-for-ekonomisk-avstamning-och-strukturerat-kontrollsystem>

⁵ Inter kontrollplan 2020, s.8f.

- *Antalet* Malmöbor 20-64 år med högst förgymnasial utbildning låg kring 26 000 personer under åren 2006 till 2016 trots att utredningen redovisar att andelen Malmöbor med förgymnasial utbildning har minskat.
- *Antalet* arbetslösa ökade med nästan 5 000 mellan december 2012 och december 2019 trots att arbetslösheten som andel av befolkningen inte ökade.

En stor befolkningstillväxt och en ökning av antalet invånare som behöver stöd och hjälp innebär utmaningar för kapaciteten inom verksamheter som vuxenutbildning, Arbetsförmedlingen och socialtjänsten.

Arbetsmarknad och näringsliv

Sysselsättningsnivån i Malmö

I utredningen redovisas att Malmö har en lägre sysselsättningsgrad (andel förvärvsarbetande) än andra jämförbara kommuner undantaget Landskrona. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att den lägre sysselsättningsgraden påverkar behovet av ekonomiskt bistånd i Malmö stad.

Sysselsättningsgraden i Malmö är ungefär två procentenheter lägre än i till exempel Södertälje (inräknat pendlare över sundet). En ökning av förvärvsfrekvensen i Malmö med två procentenheter skulle innebära strax över 2 000 fler personer i arbete.

Den lägre sysselsättningsgraden bedöms vara en av anledningarna till att många av Malmö stads försörjningsstödtagare ansöker om kompletterande ekonomiskt bistånd eller är sjukskrivna utan ersättning från försäkringskassan (se sid. 37 i stadskontorets rapport).

En lägre sysselsättningsgrad innebär att färre i befolkningen arbetar vilket påverkar rätten att få ersättning från socialförsäkringssystemet samt arbetslöshetsersättning. Personer som aldrig har arbetat, har inte rätt till sjukpenninggrundande inkomst och har därmed inte rätt till ersättning från till exempel försäkringskassan.

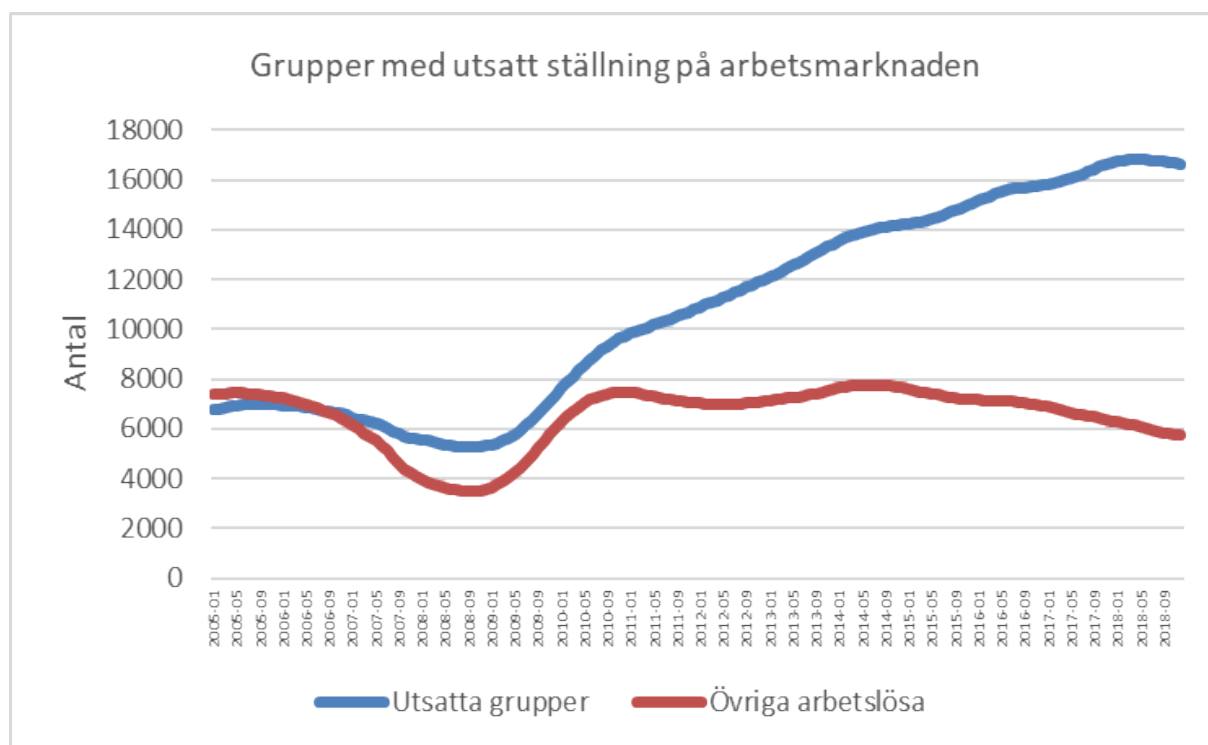
Arbetsmarknaden i Malmö

Malmö har sedan finanskrisen 2008 haft en hög arbetslöshet i jämförelse med andra kommuner och arbetslösheten har inte minskat under de senaste åren så som den har gjort i många andra kommuner (se sid. 45 i stadskontorets rapport).

I rapporten *Arbetsmarknaden i Malmö hösten 2018* beskriver Arbetsförmedlingen att grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden och personer som varit arbetslösa i mer än 12 månader i liten utsträckning påverkas av konjunkturen och har svårt att få jobb trots högkonjunktur.

Sedan 2008 har kombinationen av en hög arbetslöshet och en stor befolkningstillväxt bland personer i arbetsför ålder gjort att antalet personer med utsatt ställning⁶ på arbetsmarknaden i Malmö har ökat med 10 000 personer. Under samma period ökade antalet personer som varit utan arbete i mer än 12 månader med ungefär 8 000 personer.

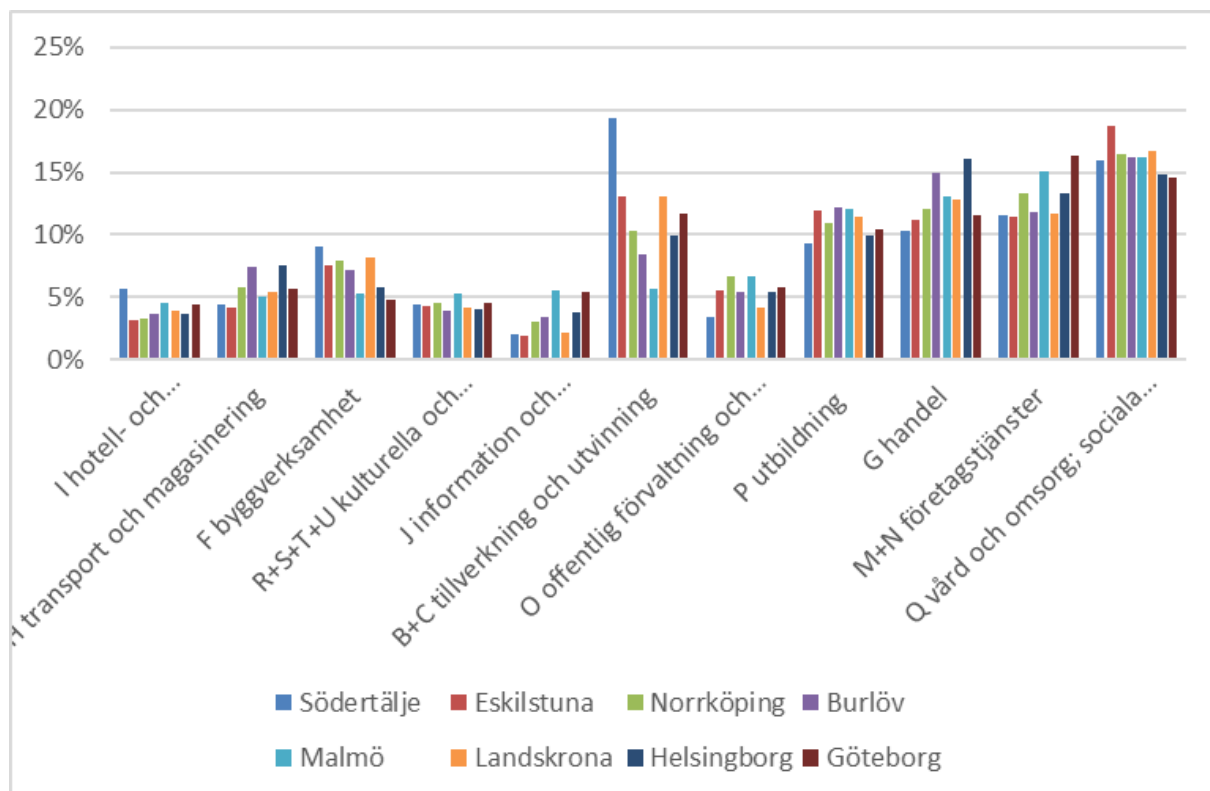
Ökningen av antalet arbetslösa i utsatta grupper har inneburit att det har varit svårare för arbetslösa personer i Malmö att få varaktiga anställningar trots högkonjunktur.

Källa: Arbetsmarknaden i Malmö hösten 2018, Arbetsförmedlingen och Malmö stad

Malmö har under de senaste 30 åren gått från att vara en industristad till en kunskapsstad. Näringslivsstrukturen har förändrats och tillväxten har varit särskilt stor i tjänstesektorn. Näringslivsstrukturen i Malmö är nu annorlunda än den i andra socioekonomiskt liknande kommuner. Malmö har till exempel en mycket låg andel arbetstillfällen inom tillverkning och utvinning och en högre andel inom kunskapsintensiva kategorier så som information och företagstjänster.

⁶ Till gruppen med en utsatt ställning på arbetsmarknaden räknas personer födda utanför Europa, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, personer mellan 55 och 64 år och personer med högst förgymnasial utbildning.

Källa: SCB, RAMS 2018.

Kombinationen av fler arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden, en lägre sysselsättningsgrad och förändrad näringslivsstruktur har lett till stora utmaningar på Malmö arbetsmarknad.

Arbetsförmedlingen redovisar i sina arbetsmarknadsprognoser att arbetsgivare rapporterar en stor brist på arbetskraft samtidigt som arbetslösheten är hög. Utmaningen beskrivs väl i rapporten ”Arbetsmarknaden i Malmö 2018”:

Den stora bristen på arbetskraft bromsar sysselsättningstillväxten och färre människor kommer i arbete. Det innebär i sin tur lägre skatteintäkter och tydligare press på välfärdens finansiering. Dessutom växer obalansen mellan de kompetenser arbetsgivarna efterfrågar och de kompetenser de arbetslösa faktiskt har. Detta försvårar matchningen och ökar risken för långtidsarbetslöshet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att en gemensam och fördjupad analys av näringslivsstruktur och matchningsproblematiken på arbetsmarknaden i samverkan med kommunstyrelsen, Arbetsförmedlingen och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden kan bidra till att bättre svara upp med adekvata och samlade insatser mot de utmaningar som finns på arbetsmarknaden.

Malmö stads arbete för att fler ska bli självförsörjande

Malmö stad bedriver ett aktivt arbete för att fler Malmöbor ska bli självförsörjande bland annat genom insatser som är riktade direkt mot bristyrken. Arbetet sker i samverkan mellan arbetsmarknads- och socialnämnden, Arbetsförmedlingen och flera nämnder i Malmö stad.

Av stadskontorets utredning avseende lokala jobbspår i Malmö (STK 2019--1400) från februari 2020 framgår att förvaltningen i samverkan med andra genomfört ett flertal jobbspår för att fler personer med försörjningsstöd ska komma ut i arbete. Det inkluderar bland annat jobbspår för tågoperatör, köksbiträde, grafisk operatör och serviceassistent. Utöver detta har även genomförts talangprogrammet förskoletalanger och ESF-projektet Vägen in, som också skapar vägar in på arbetsmarknaden genom utbildning. Under 2020 påbörjas även jobbspår med inriktning bussförare och bilmontör.

I nuläget pågår en rekrytering av 70 personer för att fylla Kommuntekniks behov av säsongsanställda inför 2021. De kommer att få utbildning genom Arbetsförmedlingen och därefter anställning vid Serviceförvaltningen.

De kommunala jobbspåren kompletterar de nationella satsningar som finns i Arbetsförmedlingens regi. Det finns även jobbspår inom Region Skåne. Utöver dessa särskilda satsningar bedrivs utbildning via Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar, reguljär kommunal vuxenutbildning, folkhögskola och yrkes-sfi.

Utredningen visar att utbildning via kommunala jobbspår är betydligt dyrare än de inom den reguljära kommunala vuxenutbildningen då jobbspåren inte är berättigade till statsbidrag. Samtidigt bedöms att alternativkostnaden (för ett potentiellt långvarigt försörjningsstöd) så hög att lokala jobbspår, rätt utformade och till rätt målgrupp, är effektiva utifrån ett kommunalekonomiskt perspektiv. Därtill kommer flera samhällsliga vinster ur ett hållbarhetsperspektiv då fler Malmöbor blir självförsörjande.

För att möta de stora kompetensbehoven, och samtidigt erbjuda en större mängd Malmöbor en väg till självförsörjning krävs även andra insatser, där huvudspåret från kommunens sida bör vara att utvidga utbildningsplatserna i den reguljära vuxenutbildningen.

Utmaningar som kräver samverkan med andra

Utbildning: från grundskola till vuxenutbildning och validering

Ett område som identifieras i utredningen berör antalet ungdomar som saknar behörighet till gymnasiet eller som lämnar gymnasiet utan att de fullföljt utbildningen. År 2019 saknade en av fem elever i Malmö behörighet till gymnasiet. Av de elever som kommer in på gymnasiet är det nästan varannan pojke och var tredje flicka som inte fullföljer gymnasiet inom fyra år.

De som saknar utbildning har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden och utredningen visar att nio procent av befolkningen med endast förgymnasial utbildning i Malmö var långvariga

försörjningsstödstagare år 2018. Utredning visar också att 4,5 procent av befolkningen i åldern 20-29 var långvariga försörjningsstödstagare under år 2018. I jämförelse hade i genomsnitt en procent av befolkningen i alla Sveriges 290 kommuner långvarigt ekonomiskt bistånd under 2018.

Det är av stor vikt att unga Malmöbor får det stöd eller den utbildning de behöver för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden och bli självförsörjande. Det är särskilt viktigt att säkerställa att ungdomar som varken arbetar eller studerar kommer i utbildning eller annan sysselsättning.

Inom verksamheten ekonomiskt bistånd finns flera sektioner som specialiserat sig på ungdomar och unga vuxna. Arbetsmarknadsavdelningen har sedan länge med enheten *Ung Malmö* haft fokus på målgruppen. Under hösten 2020 kommer förutsättningarna för att skapa en övergripande organisering med särskilt fokus på denna målgrupp utredas.

Psykisk ohälsa: insatser från rätt myndighet eller förvaltning

Den psykiska ohälsan i samhället har ökat under de senaste 10-15 åren, både bland barn och bland vuxna. Vuxna i Malmö och i Skåne har också sedan tidigare sämre psykisk hälsa än rikssnittet (källa: Malmö stads hållbarhetsrapport 2017). Under våren 2020 har bland annat Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) påpekat att det i kristider finns en risk för ökad psykisk ohälsa.

Personer med psykisk ohälsa behöver ofta hjälp från flera olika myndigheter och nämnder inom Malmö stad. För att kunna tillgodose dessa Malmöbors behov av stöd och hjälp behövs en sammanhållen vård i staden. Under 2020 arbetar en gemensam ledningsgrupp med representanter för funktionsstödsnämndens och arbetsmarknads- och socialnämndens verksamheter aktivt med att driva ett strategiskt utvecklingsarbete för målgruppen.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har en pågående dialog med försäkringskassan om förutsättningarna för gemensam nationell påverkan avseende gruppen nollklassade som har beslut om sjukpenning med noll kronor och därför uppbär försörjningsstöd.

Specifika förtydliganden

- “Arbetsmarknads- och socialnämnden rapporterar delvis inte till Kolada när det gäller kvalitet och resultat” (s.5)
 - Förvaltningen har genomfört ett statistikuppdrag där inrapportering till Kolada identifieras som ett förbättringsområde. Detta ska åtgärdas och rapportering av återaktualiseringar är särskilt prioriterat.
 - Förvaltningen rapporterar inte in statistik kring återaktualiseringar och väntetider. Inrapportering av återaktualiseringar är prioriterat men kommer inte att vara tillräckligt för att utvärdera om ASF har en effektiv verksamhet och för att kunna jämföra kvalitet och resultat med andra kommuner.
- ”Arbetsmarknads- och socialnämnden har, i jämförelse med Göteborg och Södertälje, en mer långtgående delegation för beslut utöver kommunens skyldigheter” (s.29)
 - Det pågår en översyn av delegationsordningen i förvaltningen som ska redovisas till nämnden under hösten 2020.
- ”Malmö har under senare år varit den av jämförelsekommunerna som haft lägst kostnad för utredning och administration avseende ekonomiskt bistånd i förhållande till hur mycket som betalats ut” (s.24)
 - Nämnden bedömer att arbetsbelastningen inom verksamheterna för ekonomiskt bistånd är rimlig och att det finns goda förutsättningar för socialsekreterarna att arbeta med det nya förstärkta arbetssättet där de träffar och arbetar mer aktivt med brukarna. Digitalisering av ansökan om ekonomiskt bistånd leder till mindre administrativt arbete för socialsekreterarna och frigör tid till socialt arbete.

Ordförande

.....
Sedat Arif
.....

Direktör

.....
Britt-Marie Pettersson
.....

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2020-08-27

Reservationer från Moderaterna, Centerpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Särskilda yttranden från Sverigedemokraterna och Miljöpartiet.